

Мельник Ірина

кандидат педагогічних наук, доцент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА

В аспекті вирішення проблеми розвитку творчо обдарованої молоді надійним механізмом її вирішення є науково-дослідна робота у ЗВО.

Останнім часом в психолого-педагогічних дослідженнях все частіше зустрічаємося з термінами науково-дослідна або навчально-дослідницька діяльність [1]. Вважаємо, що ці терміни потребують уточнення, оскільки вони означають різні види освітніх процесів і використовуються як різні методи, методики і підходи до навчання, відтак і передбачається різний кінцевий результат навчання.

Відомо, що наука – це форма відображення дійсності. Як у кожній формі в неї є зміст. Спробуємо визначити цей зміст стосовно освітнього процесу.

Якщо педагог (викладач) ставить перед собою мету – навчити студента методам, принципам, формам і способам наукового дослідження, основам професійних знань і наукового пізнання, дати можливість самореалізуватися через вирішення завдань наукового характеру в його науковій темі – то така діяльність є науково-дослідницькою. При цьому в підсумку отримується науково-дослідна робота з безумовною науковою цінністю.

Зазначимо, що шлях спільного на правах партнерства, пошуку педагога – наукового керівника й студента проходили за кількома моделями.

Модель 1. Педагог знає шлях пошуку, пропонує студенту пройти цей шлях частіше всього передбачаючи чи знаючи кінцевий результат (уточнимо: ми маємо на увазі педагогічні науки).

Така модель характерна для шкільних вимог або на вузівському етапі, де кінцевим результатом є реферат. Педагог, керуючи такою роботою, повинен давати методичні основи дослідницької роботи. Роботу за такою моделлю можна вважати навчально-продуктивною діяльністю.

Модель 2. Педагог знає шлях пошуку та дослідження, однак кінцевого результату не знає, пропонує студенту самостійно вирішити одну чи комплекс проблем.

На виході, при вмінні студента аналізувати, класифікувати, синтезувати, узагальнювати ми маємо самостійне дослідження.

Роботу за такою моделлю можна вважати навчально-дослідною діяльністю.

Модель 3. Педагог володіє методикою і різними методами наукового дослідження, він може навчити їх, однак ні студент, ні викладач не знають шляхів пошуку, ні кінцевого результату дослідження. Хоча викладач, безсумнівно повинен володіти науковим передбаченням і йому повинна бути властива наукова інтуїція. Ці ж якості варто активізувати у студента.

Така модель має відкритий характер, оскільки використовувані методи можуть змінитися і коректуватися у процесі дослідження.

Робота за даною схемою на виході дає справжнє наукове дослідження з необхідною новизною й елементами відкриття.

Зауважимо, що для функціонування усіх трьох моделей необхідна наявність таких компонентів:

- індивідуальність студента;
- індивідуальність викладача;
- об'єкт дослідження.

У разі відсутності одного з компонентів із системи, вона перестає працювати.

На нашу думку, перш ніж втілювати науково-дослідницьку діяльність як інноваційну результативну технологію навчання, педагог повинен чітко визначити: чи є у нього здібні студенти, чи є у нього власні потенційні можливості допомогти реалізувати ці здібності, чи є у викладача й студента спільна точка дотику, спільні інтереси в конкретній галузі(напрямку), цікаві для дослідження.

Саме на рівні педагога-наукового керівника виникають проблеми, а іноді й помилки, в яких часто винен викладач. Зауважимо, бути хорошим викладачем – ще не значить бути успішним науковим керівником. Тут діють зовсім інші механізми взаємостосунків педагога й студента (чи аспіранта).

При цьому дуже важливо, щоб викладач усвідомлював – чи може він здійснювати таку діяльність, чи наявні у нього достатній науковий і педагогічний потенціал знань, чи володіє він методикою і методами наукового дослідження. Тобто, тут власне важливу роль відіграє самовизначення викладача.

На нашу думку, суттєво враховувати також певні закономірності співпраці педагога й студента, адже це співпраця двох суб'єктів над науковим об'єктом, в результаті якої виникає самоцінне наукове знання або отримуємо нову якість уже відомого наукового знання. При цьому забезпечується не лише пряма подача інформації від суб'єкта-педагога до суб'єкта-студента, але й виникає зворотний інформаційний зв'язок: від студента до наукового керівника. Тільки при наявності подібних взаємостосунків, коли партнери працюють на рівних і з повагою відносяться один до одного створюється сприятлива психологічна атмосфера, що позитивно впливає на розвиток індивідуальності дослідника. Завдання педагога – допомогти вибрати потрібні методи дослідження, оволодіти сумою дослідницьких умінь та навичок, ввести студента у світ наукового пошуку тактовно й толерантно. Адже відомо, що все залежить від самої особистості як мислячої істоти, від того, як вона поставить пріоритети.

Підсумовуємо: науково-дослідницька діяльність як інноваційна результативна технологія навчання у ЗВО має відбуватися у комфортному освітньому середовищі, що сприяє розвитку інтелектуальних сил студента, його творчості, а також професійному зростанню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Марцин В. С. Основи наукових досліджень: навч. посібник / В. С. Марцин, Н. Г. Міценко, О. А. Даниленко та ін. Львів: Ромус-Поліграф, 2002. 128 с.
2. Сидоренко В.К., Дмитренко П.В. Основи наукових досліджень. К., 2000. 231с.
3. Філіпченко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій. К.: Вид-во «Академвидав», 2004. 321с.